

Az erdészeti felsőoktatás kezdete

Diákélet a m.kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolán tíz évvel a trianoni békediktátum aláírása után

Az erdészet magas szintű oktatását a bányászat és a kohászat oktatása csaknem egy évszázaddal megelőzte.

Selmezbányán 1735-ben egy bányászati-kohászati iskola (Bert Schola) kezdte meg a működését. 1762-ben magasabb szintű oktatás kezdődött a most már Bányászati-Kohászati Akadémiának nevezett intézetben. 1770-ben itt veszi kezdetét az erdészeti felsőoktatás Mária Terézia királynő elhatározása alapján. Ebben „az erdőművelés gondos tanításának szükségét” (den Unterricht in der Waldkultur der sorgsame Bedacht mitzuehmen) azzal magyarázza, hogy az a bányászat részére elengedhetetlenül szükséges (diese Cultur dem Bergbau ohnungänglich nöthig ist).

1807-ben az uralkodó, I. Ferenc elhatározása alapján Selmezbányán 1808-ban nemcsak „Erdészeti Tanintézet” alapítása, hanem *dr. Wilckens Henrik Dávid* akadémiai tanári kinevezése is megtörtént. Első erdészeti előadását 1809. február 12-én a király születése napján tartotta meg. Az Erdészeti Tanintézetet a Bányászati-Kohászati Akadémia keretén belül külön erdészeti tanszék-ként jelent meg. A bányászathallgatók részére az erdészet 1836-ig fakultatív tárgy volt, a bécsi Udvari Kamara ekkor tette a bányászathallgatók részére az erdészeti előadások hallgatását és a vizsga letételét kötelezővé. Az erdészeti tanszék feladata elsősorban a szakképzett erdőművelés nevelése volt, ami 1816-ban az Akadémia új nevében: m.kir. Bányászati és Erdészeti Akadémia – is kifejezésre jutott. 1904-ben a szorgalmi időt négy évre emelték, egyben az Akadémia Főiskolává avanszál, és a Bányászati és Erdészeti Főiskola névvel az 1923/24. tanévig működött, 1920-tól már Sopronban, ahová a trianoni békediktátum miatt kényszerült letelepedni. Az előadások magas szintjének elismeréseként 1923-tól m.kir. Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola névvel működhetett tovább 1931/1935-ig, amikor től m.kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya- és Erdőmérnöki Karaként bocsátotta ki a bányá-, kohó- és erdőmérnökeket.

1930-at írtunk, még javában dúlt a világgazdasági válság, amidőn erdészeti ta-

nulmányaimat megkezdtém a soproni Főiskolán. Még frissen élt bennünk az országcsönkítés okozta fájdalom, és eltökélten hittünk a revízióban, ami – sajnos – nem következett be. Az erdész-bányász-hallgatók között volt még néhány Selmeccen kezdett ultra- és supraveteranissimus, akikben még élénken élt a selmeci szellem és az ősi alma mater utáni vágyódás. Ezt a szellemet igyekezett a Főiskolai Ifjúsági Kör belénk táplálni eredeti szöveggel: „Schemnitz ist ein schönes Städtchen”, és jelszavával (ma: szlogen): „Selmec az Istened, Anyád, Szeretőd, Menyasszonyod, aki bántja, ellenséged”. A selmeci szellemet felejthetetlen professzoraink is ébren tartották, legtöbbjük a Főiskolával együtt hagyta el az ősi székhelyet.

Beiratkozás

A trianoni gyalázat a legnagyobb veszteséget az erdőknél okozott, ami a Főiskolába felvett hallgatói létszámnál is megmutatkozott. A kétszáz körüli hallgatói létszámnak valamivel több, mint a fele volt erdőmérnök-hallgató. (1931-ben 88 erdőmérnök-, 32 bányamérnök-, 7 fémkohó- és 15 vaskohómérnök-hallgató iratkozott be, 27 erdőmérnök-, 17 bányamérnök-, 2 fémkohó- és 7 vaskohómérnök-hallgató listázott. Ugyanebben az évben mindössze 10 fő szerezte meg erdőmérnöki diplomáját.)

Az elsőéves hallgatók a „Fuchs”-ok, a „balekok” voltak. A másodévesek voltak a „Kohlenbrenner”-ek, a harmad- és a negyedévesek az „isteni fényben tűndöklő firmák”. Ez a „rangsor” a főiskolai tanulmányok kezdő évével volt kapcsolatban. A főiskolát előbb kezdő, az utána következő években kezdőknek a firmája volt.

A főiskola rektora csak a balekvizsgát sikerrel kiállót fogadta be főiskolai polgárnak. Ennek levezetése a Főiskolai Ifjúsági Kör feladata volt. A balekokkal való törődés már a városba érkezéssel kezdődött. A balekjelöltet már a vasútállomáson fogadták és szálláshelyükre nagy kerülővel kísérték. Másnap reggel 8 órakor kezdődött a vizsgára való felkészítés. Először „orvosi vizsgán” kellett átesni. Megállapította az „orvos”, hogy a keresztelés nem késsel történt-e. Amennyiben igen, az illetőt azonnal eltanácsolták, utazhatott haza. Az „orvosi vizsgálatot” a tanulási idő követte. Ezen meg kellett tanulni a balek-

tízparancsolatot, és a „Fuchs” (balek) latin meghatározását: „Vulpes seu vulpecula est animal sine mente ac ratione, semper magnam tabaci vel cigararum quantitatem secum portat”, azaz balek legyen nálad mindig megfelelő számú cigareta, hogy a firmádat mindig meg tudd kínálni. A „vizsgázót” elküldték a földmérési tanszékre alhidare és limbus tengelyekért. *Sébor* professzor sajnálattal tudatta, hogy a készlete kifogyott. A sikeresen kiállt balekvizsga után történhetett a beiratkozás és a rektornál a bejelentkezés, aki kézfogással vette fel a balekot a főiskola polgárai közé.

A főiskolai előadások

Már 1919-ben eldőlt, hogy a Selmezbányát elhagyni kényszerült Főiskolának a Sopron város által felajánlott volt Károly laktanya (honvéd főreáliskola) épületeiben kell tovább működni. 1922-re az egyetemi oktatás céljának megfelelően megtörtént az átalakítás.

A főiskola elvégzéséhez legkevesebb négy év (nyolc szemeszter) és még egy félév a „tervező” elkészítéséhez és a záró szigorlat letételéhez volt szükség. Az átlagos napi elfoglaltság a hétköznapi délelőttjein négy óra előadás, a hét öt napjának délutánjain ugyancsak négy óra gyakorlat. Szombat délutánján a III. évesek részére vadászati, illetve lögyakorlat.

A főiskola I. évfolyamára szeptember 15-ig írásban kellett jelentkezni a főiskolai tanácsnál. A 2 pengő okmánybélyeggel ellátott kérvényhez mellékelni kellett születési anyakönyvi kivonatot, gimnáziumi, reál-gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítványt, (alkalmassági) orvosi bizonyítványt a jó látó-, halló- és beszélőképességről, egészséges szervezetről, hatósági bizonyítvány a szülők foglalkozásáról és vagyoni helyzetéről. A főiskolát magánúton végezni nem lehetett. A tanév október elejétől július végéig tartott. Február és július voltak a vizsgahónapok. A vizsgahónapot megelőzően június végén egyhetes, tíznapos tanulmányutak voltak az abban az évben hallgatott anyaghoz kapcsolódva. A félévenkénti tandíj 102 P volt. „Szegénységi bizonyítvány”-nyal rendelkezők, ha az előírt vizsgákat sikerrel letették és legalább jeles eredményt értek el, teljes tandíjmentességet kaptak. A vizsgahóna-

* Okleveles erdőmérnök

pokban a vizsgák napjait a professzorok állapították meg. A másodévet az is hallgathatta, aki az első év egyetlen tárgyából sem szerzett érdemjegyet. De voltak bizonyos kötöttségek. Így fizikából addig vizsgázni nem lehetett, amíg a matematikai vizsga nem sikerült, továbbá a harmadik évfolyam előadásait csak az hallgathatta, aki az első két szemeszterben előadott tantárgyából sikeresen vizsgázott. Sikertelen vizsga esetén azt csak egy hónap múlva, de csak a szemeszterek szorgalmi idejében lehetett letenni. Az utóvizsga díja 10 P volt. Ennek befizetéséről „vizsgabárcát” kaptunk, amit a vizsga megkezdésekor a vizsgázató részére át kellett adni.

Az első két év vizsgáinak sikeres letétele után kellett az első szigorlatot letenni. Ennek tárgyai a mennyiségtan, erdészeti földmérés, növénytan és termőhelyismeret. Ennek a legkorábbi határideje az ötödik szemeszter, október hava volt. A sikertelen szigorlat két hónap múlva volt megismételhető. A szigorlat díja 45 P volt. A pótszigorlat díja tantárgyanként 9 P, és az elnök díja volt. Az első szigorlat sikeres letétele volt a feltétele annak, hogy a harmadik évfolyam tantárgyaiból vizsgázni lehessen, továbbá hogy a negyedik évfolyamra be lehessen iratkozni.

A negyedik évfolyam sikeresen letett vizsgái után következett az index záradékolása (absolutorium) és a II. szigorlatra a jelentkezés. A II. szigorlat ideje november volt, megismételhető a szemeszterek elején és a végén volt. Ennek tárgyai: erdőművelés, erdőhasználat, erdőrendezés és az erdészeti szállítóberendezések voltak. Ennek díja 59 pengő volt. A szigorlatra jelentkező ugyanakkor megkapta a „tervezőjét”, amely valamely

szigorlati tárgyhoz kapcsolódott. A jelentkezéskor meg lehetett jelölni azt a tárgyat, amelyből a tervezőt készíteni óhajtotta. Minthogy a szállítóberendezésekből kapott tervező adta a legtöbb munkát (nemcsak szöveget, hanem rajzot és részletes számítást is megkívánt), ebből a „tervezőt” az kapta, aki kívánságát nem jelezte. Akinek a „tervezőjét” a professzor elfogadta, szigorlatozhatott.

Néhány szóval meg kell emlékezni a tankönyvellátottságról. Tankönyvünk akkor csak az erdészeti növénytanból, erdészeti talajtanból, éghajlat- és klímátanból, erdészeti szállítóberendezésekből, fakereskedelmi ismeretekből, fizikából és fűrésztelepek tervezéséből voltak. A többi tantárgynál az előadásokon készített jegyzeteinkből készültünk fel a vizsgákra és a szigorlatra.

Az erdőmérnök-hallgatóból záradékolás után szigorló erdőmérnök lett mindaddig, míg a második szigorlatot sikerrel le nem tette. Az eredményhirdetéssel egy időben a rektor a szigorlatot sikerrel letetteket okleveles erdőmérnököknek nyilvánította.

Az újonnan végzettek a legjobb barátaitól és Soprontól egy „nedves esten” vettek búcsút.

A gazdasági válság hullámai az 1934. év vége felé már elcsitulóban voltak. Az akkor végzett erdőmérnökök elhelyezkedése még problematikus volt. Azok, akik állami szolgálatra gondoltak, bemutatkozó látogatást tettek az FM Erdészeti Főosztályvezetőjénél, aki akkor még semmi biztatást nem tudott mondani. Reménysugarat az 1935-ös erdőtervény adott, amelynek hatására az alföldfásítási munkák újra megindulhattak, ami a végzett erdőmérnököknek munkaalkalmat jelentett.

A hallgatók lakásproblémái

A harmincas években a hallgatóknak mintegy harmada albérletben lakott. Általában ketten, esetleg hárman vettek ki egy szobát, azaz „kamarát”, a lakótárs volt a „kamarás”, vagy röviden a „Kammer”. Kollégiuma akkor a Főiskolának még nem volt. A szegény sorsú és jó előmenetelű hallgatók részére az akkori dékáni épület második emeletén 11 lakoszoba állt rendelkezésre, amely 53 fő részére biztosított szállást. A „Hotel Inter”-ben a bentlakás díja havonta 6,50 pengő volt. A tandíjmentességet élvezők ennek a felét, illetve $\frac{3}{4}$ -ét fizették. A szálláshoz ágynemű, fűtés, világítás, takarítás és ágyneműmosás is járt. A hallgatók nagyobb részének a kosztolását a menza, a városi népkonyha és a kifőzdék biztosították. Ezeket a kiszolgálást kosztolásért a legszegényebb főiskolások végezték.

A hallgatóság lakásproblémájának a megoldását segítette az 1928-ra felépült Szent Imre Kollégium. Ennek a vezetője akkor *dr. Koszterszitz József* (Koszter Atya), prefektusa *Közy Horváth József* volt (aki '56 után a nyugati magyar emigránsoknak jelentős vezetője és lelki támasza lett). A kollégiumi felvételnél becsületsszóval kötelezettséget vállaltunk az intézeti szabályok megtartására. A kollégium szállást, fűtést, világítást, teljes ellátást biztosított. A napi étkezés időhöz volt kötve. Az igazgató a nyári szemeszterek végén a szülők részére a fiúk évi munkájáról rövid jellemzést adott. Ebben az esetleges vizsga-elmaradásokra talált mentségekkel nyugtatta a szülőket. Vallási hovatartozás a kollégiumban soha sem került szóba. A kollégium tartásdíja havi 90 pengő volt. Indokolt esetben a kollégium igazgatója ezt 70 pengőre csökkentette. A kollégium évente két nagyon szegény diák ingyenes eltartásáról gondoskodott. A kollégium nagyon érzékeny volt a tisztaságra. A WC-kben az ajtókon a következő szöveg volt olvasható: „Ne feledd, hogy itt is úr vagy, óvd meg a tisztaságot!”

Főként a kollégiumban és a Hotel Interben fordult elő bányajárás. A bizonyos ok miatt „fegyelmetest kiérdemlő” hallgatónál akkor, amidőn nem volt otthon, bányajárást tartottak. Ez abban állt, hogy ágját, szekrényét kipakolták, dolgait összevissza szórták, úgyhogy így teljes lett a rendetlenség. Hazaérkezésekor szobaajtójának nyitáskor a meglátottak okozta rémült arckifejezése az „elkövetők” részére „megelégedést” okozott.

Selmecbánya látképe

A Főiskolai Ifjúsági Kör

A Selmecbányán 1879-ben megalakult Ifjúsági Körnek valamennyi akadémiai polgár a tagja volt. A teljesen független Ifjúsági Kört a hallgatók által választott elnök, a titkár és a választmány vezette. Főfeladata a selmeci diákhagyományok megőrzése, azok továbbadása és az ifjúság becsületének biztosítása voltak. 1930-ban a soproni Rákóczi utca 13. számú emeletes épület tulajdonosa az Ifjúsági Kör lett, a kör vezetése és a kör életét itt folyt. A földszinten az elnöki, a titkári és a háznagy szoba és kamara, az emeleten a rádiószoba, büfé, könyvtár, olvasóterem és a nagyterem. Ugyancsak itt történt a balek-oktatás. Szombat délutánonként a selmeci hagyományok ismertetése, a viselkedési szokások, a bursch nóták gyakorlása főként német és csak néhány magyar nyelven. A balekok feladata volt a „szakestélyeken” a szomszédos torkok sörrel történő állandó locsolását biztosítani.

A „szakestély”

Ez tulajdonképpen a bányász-, erdész- és kohászhallgatók, esetleg a professzorok közös szórakozását biztosító zártkörű összejövetele volt. A résztvevők által választott praeses az U alakú asztal főhelyén foglalt helyet, mögötte a Leibfuchs, akinek a feladata az elnök sörös poharának „táplálása” volt. A szakestély elnöke a „tisztviselőket”: a „cantus-praeses”-t, aki „megadta az énekekhez az alaphangot”, és kezdte el az énekeket; a „contra punct”-ot, aki az elnök szavait, utasításait messze az elnöktől, az asztal végén elhelyezkedve megismételte, nevezte ki. Ha a kontrapunkt hibázott – a szakestély kezdetekor inkább szándékosan –, a praeses egy „eks” vagy egy „Blume” (csak néhány korty sör) parancsszavának végrehajtásával kellett „levonnia a konzekvenciát”.

Miután a balekokon kívül az U alakú asztalnál mindenki helyet foglalt, a praeses „silentium” parancsára csend lett, a „cantus praeses” a bányász-, majd az erdészhimnuszokra „adta meg az alaphangot”. Ezek elhangzása után az elnök eks-et rendelt el a következő szavakkal: „drei Finger von der Lippe, an die Lippe; Eks”. A söröspoharak kiürülése után egyszerre hangzott el a „Hoch das Praesidium”, ezután az elnök a társaságot leültette: „Alles auf's Loch”-al. A balekok feladata most kezdődött, a kiürült poharakban az állandó utánpótlás biztosítása. A szakestélyen a rendet az elnök tartotta fenn. Aki meg akart szólalni, jelentkeznie kellett „Vocem praes-

co”-val. A „praeses” az engedélyt „habeas”-szal adta meg. Ugyancsak „vocem prece”-val történhetett a rossz gyomrúaknak a „Bierimpotentia” bejelentése is. (Ez természetesen nem mentesítette a közös költség fizetése alól.) A szakestélyen a felszólalások és az énekek egymást váltogatták. A praeses tiszte volt, hogy a szakestély állandó mozgásban legyen. Ha a szakestélyen a „vítázó” felek egyike „megsértődött”, ezért elégtételt kellett venni, a praeses „Bier-scandal” lefolytatását engedélyezte. A „sértett” jelölte ki az „Unparteiisch”-t, aki a párvialalt levezette. Mindkét fél kapott egy-egy korsó sört, az Unparteiisch feladata volt a két korsó azonos sörmennyiségének a megállapítása. Ezután elhangzottak a parancsszavak: „drei Finger von der Lippe, an die Lippe, Eks”. Aki előbb ürítette ki a korsót, az lett a győztes.

Balekkesztelés

A jóegynehány szakestélyen résztvevő balekok lassan megérték arra, hogy őket „Bacchus és a többi... istenek nevében megkereszteljük”. A praesessel szemben, de megfelelő távolságra egy vödört helyeztek a földre. A Fuchsmajor, akinek a feladata volt a balekok nevelése, a külön helyiségben tartózkodó balekok közül a fülénél fogva méltóságteljesen behozta az első „Fuchst”. Közben a szakestélyen felhangzott: „Was kommt dort von der Höh’... Es kommt der Fuchsmajor... Was bringt der Fuchsmajor?... Er bringt ein Fuchs am Ohr...” A Fuchsmajor a Fuchst a vödörhöz vezette, majd felszólította: „Válassz magadnak keresztiszülőket.” En-

nek megtörténte után azoktól „vulgó”-t kapott: pl. elnök úr, alias ganéj. Ugyanekkor a balek előre hajolt, és sörrel nyakonöntötték, egyúttal az ülepébe egy rúgást kapott, aminek következtében egyensúlyát veszítve az elébe tartott fekete cipőkrémmel bemázolt „Arschleder”-be arccal belebukott, amely így az eleséstől megvédte, de az arca jól összemázolódtott. A „megkeresztelt” balek már a firmákkal együtt a szakestélyen az asztalnál ülhetett. A szakestély végén a jámi „lefelejtettek” a „Fuhrwerkerek” vitték, illetve szállították haza.

Főiskolai Ifjúsági Köri bálók

A főiskolai Ifjúsági Kör évente három bált rendezett: a balekbált, amelyen az elsőéveseket a soproni leányok megismerhették, a valétabált, amelyen az utolsó éves hallgatók Soprontól búcsúztak, és a nagyon előkelő álarcos bált, amely szigorúan zártkörű volt. Fel szabadultan lehetett szórakozni a Csiláfi (Csintalan lányok és fiúk bálja) bálon, ahol a megjelenés utcai ruhában történt. A harmincas évek erkölcsi normáit még itt is megtartották!

Steingrube nagyközség

Ekkor vidám volt az élet „Steingrube nagyközség”-ben. Az évente megválasztott vezetőség voltak a „Belső Tanács” tagjai: a bíró úr, a feőpenna és anyakönyvvezető, a kántortanító, a rabbi, a kispenna, a pörvesztő és végrehajtó, a három esküdt. A „nagyközség” tagjai: a kisbíró, a feőbakter, az emberdoktor, a baromorvos és gyógykovács, a bojtár, a számadó, a tsiz-madiamester, a kutyapecczér, a steingru-

Egy nagyon komoly felhívás

A Gyökerek és lombok Erdészportrék sorozathoz folyamatosan készülnek a felvételek. Nem lenne teljes a sorozat, ha dr. Csanády Etele egyetemi adjunktus vallomását nem adnánk közre. Nos, a felvétel elkészült, úgy, ahogy a docens úr elmondta. De ez csak az érem egyik oldala. A másik, ahogy a hallgatók látják. Ezt a riportalany természetesen csak közvetve érezkelhette, s mint olyan, a hallgatókban keltett emóciókat nem mondhatta el.

Bánó László javaslatára, akinek elélvülhetetlen érdemei vannak a sorozat születésében és megjelenésében, kérjük mindazokat, akiknek fent nevezett „kémia tanszéki alkalmazottal” kapcsolatban érdekes, különleges, megható, elborzongtató, felháborító, megnyugtató, az egyetemi stúdióknak során szerzett örökérvényű adomája, tapasztalata, a jövő számára feltétlenül megőrzésként alkalmas története van, írják meg és küldjék el az Erdészeti Lapok szerkesztőségébe. Nem kell feltétlenül irodalmi stílusban fogalmazni, mert az a szerkesztő dolga, a lényeg az, hogy a fent nevezett docenssel kapcsolatos élményeket, mintegy függelékként, a vele készült riporttal együtt közöljük.

No, balekok és firmák, most mutassátok meg, hogy mily nyomokat hagytak bennetek a Csanády Etele vegykonyhájában tapasztaltak!

Pápai Gábor sorozatszerkesztő

beni paraszt, a sejmeci paraszt, a polgárok, a cigány, a cigánybanda vezér, a bőgős, a vályogvető, a sehonnai jöttment. A község szabályzatát „corpus juris”-nak nevezték. Aki a község polgára kívánt lenni, a feőpennához „italilletékkal” ellátott kérvényt nyújtott be. A felvett új polgár részére a nagyközség életszabályait a tanító ismertette. A „kupaktanácsülés”-t a Schmauser nevű községházában – amelynek az is az előnye volt, hogy kocsmahivatalként is működött – tartották.

A nagyközség az évente megrendezett „Desznótoros czéczó”-n csak belépésre jogosító „Invitáló Czédulá”-val és „Belépő Igasság”-gal („Paksus”-sal) lehetett részt venni. A „papírra karmolt Invitáló Czédula” tudomására hozta „Sopron m. kir. Kis-község érdemes polgárainak... a tánczos czéczót”. A czéczó napján a kupaktanács az őket megillető jelvényrel: a feopenna a pennával, a kántor a palajbásszal, a feőbakter a tülökkel, a többi tiszteletbeli ember az őket megillető szerszámmal a „községháza” előtt megjelent. „A tisztelt ártány lábára kócmadzagot, nyakára kék szalagot, az elmaradó fark végére piros pántlikából másli kötöttek. A feőbakter a tülökbe fújva megadta a jelet az indulásra, amely a kisközség utcáin át vezetett. Az ártány után a bíró a nagy bírói bottal, majd a cigánybanda – mely a csürdöngölőt húzta – vonultak. Őket a nagyközség tavábbi tagjai és polgárai követték, akik a bírót és a disznót éltették.

„A disznó tetemének elfogyasztására a bíró botjával hármat ütött az asztalra, elkurjantotta magát, mire a ’fehérmep’ hozta a gyomornedvet szaporító illatú disznóságokat az éhség csillapítása céljából.” A végén a bíró felszólította a kántor urat, adja meg az alaphangot a nagyközségi nótára. Ez pedig imigyen szólt:

Ha Steingrubéban óra vóna,
Már kilencet ütött vóna.
De mivel itt nincsen óra
Csak úgy mondom találomra; Óra, óra.

De minek is vóna nekünk
Csak azt látnók, hogy elkéstünk. Óra
Így magyarázható jóra,
Hogy Steingrubéban nincsen óra.

Este 8 órakor volt a bálkezdés, „de vigence” volt a báli meghívón 1929-ben.

Egyenrubák

A hallgatók fegyelmzett magatartását az egyenruha viselése segítette elő. Mind a bányászok, mind az erdészek egyenruhája – a Gruben és a Walden – olyan tartós anyagból készült, ami azok állandó vi-

selését éveken át lehetővé tette. A Gruben erős fekete posztóból készült, a katonatiszti egyenruhához hasonlóan magas-bársonnyal bevont gallérral. A bányászoknál a bársony fekete, a vaskohászoknál zöld, a fémkohászoknál sötétvörös színű volt. A sapka fekete bársonyból készült, elől-hátul 6-6 bányászkalapácsos arany színű gombbal, arany zsinórral összekötve. A bányász-kohász hallgatók egyenruhája a hagyományos bányász egyenruha volt. A Walden anyaga barna színű düftin (ördögbor), vagy vastag szövét, ugyancsak magas gallérral, a zubony ujjvégei és a gallér zöld bársonnyal bevonva, elől a gallérig begombolhatóan arany színű erdészgombokkal, a gallér jobb és bal részén egy-egy arany erdészcsillag. A kabátujjak és a vállak találkozásánál a vadászfegyver lecsúszását akadályozó, düftinnel borított kidomborodás. A sapka barna bársonyból a bányászokéhoz hasonló, de erdészgombokkal.

Ünnepélyes alkalommal a bányász hallgatók bányainget, tisztí kardot és kardbojtot, a katonatiszteknel rendszerített fekete simledekes sapkát és fekete pantallót viseltek. A tisztí felszerelés viselését a bányász akadémikusok részére Mária Terézia királynő az 1770-es években engedélyezte.

Az erdészek pedig aranysűjtásos, zöld színű diszatillát, lapos simledekes erdész sapkát és díszkardot viseltek. 1930. október 19-én ilyen öltözékben voltak a Főiskolát meglátogató Horthy Miklós kormányzó testőrei a Főiskola területén, mert akkor semmiféle hatóság és fegyveres testület tagja a Főiskola területére nem léphetett.

Bányász-erdész temetés

Nagyon megrendítő a bányász-erdész temetés. A Waldenes Grubenes főiskolások, a bányászok bányászlámpával szalamanderezve, őket az erdészek kétoldalt égő fáklyákkal kísérvé vonultak ki a Szent Mihály temetőbe. Az egyházi szertartás szünetében a bányász-, illetve az erdész-himnusz éneke elhangozván a szertartás végén a sírba leeresztett koporsóra a sírgödörhöz egymásután járuló hallgatók egy-egy görgöngyöt dobtak be, a bányászlámpát a földhöz vágva, illetve a fáklya égő részét a földbe nyomva fokozatosan tűnt el a világosság. A hallgatóság ezután csendben az ifjúsági kör székházába ment, ahol hosszú asztalon a söröspoharak sorakoztak. Az elhelyezkedés és a poharak megtöltése után minden lámpát eloltottak, a praeses az asztalfőn Silentiumot rendelt, majd folytatta: Ad

maestrum salamandrum parati estis? Az asztalnál állók válaszolták: Sumus. A praeses: Surgite! Ergo Salamander, Salamandri, Salamandrorum pro defuncto academico... Ekkor kellett a söröspoharat kézbe venni, mert a praeses kiadta a parancsot: drei Finger von der Lippe, An die Lippe, Eks! A kiürült söröspohárral a praeses kezdte el a kopogtatást: két hosszabbal és három rövidebbel. Az asztalnál állók így egymásután átvették a kopogtatást, a végén a pohár fenekével nehányszor az asztalt megdörzsölték, és a poharat az asztalhoz vágták úgy, hogy csak a pohár füle, esetleg a pohár oldalából egy kis darab maradt a kézben. Ezt a pohárdarabot kamardíszként a kamara falára akasztották, ráírva az elhunyt nevét. Ezután egy- vagy többnapos gyászt rendelt el a praeses, ami azt jelentette, hogy szórakozóhelyen a főiskolás ezeken a napokon nem jelenhet meg. Amennyiben a gyászt megszegte, Versehiss alá került. Ez idő alatt senki vele szóba nem állhatott.

A ballagás

1934-et írtunk. Ekkor jött el az ideje annak, hogy az 1930-ban (és korábban) iratkozott hallgatók búcsút vegyenek a most már József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karaitól és Soprontól. Akkor ballagott az Ifjúsági Kör akkori elnöke, *Ruzsinszky László* bányamérnök-hallgató (b.m.h.), és felmerült a gondolat, hogy a ballagó veteránokat maszkmenet kövessen. Ehhez a szükséges anyagiakat színházi előadással tervezték megszerezni. Ruzsinszky „Soproni diákok” címmel a főiskolások vidám diákéletéről, a szívügyekről sem feledkezve meg, verses színdarabot (operettet) írt. A versek legnagyobb részét *Leitgeb (Lonkai) János* zenésítette meg. A szereplők főiskolásokból és azok leányismerőseiből verbuválódtak. A darab betanulása a nyolcadik szemeszterben történt. Az előadás a soproni városi színházban egy héten át csaknem mindig telt házzal ment. A „színházi rendező”-nek problémát adott az, amikor a szereplők közül valaki a megadott időben nem jelent meg. Ekkor mozgósították a „népet” valamennyi „kocsmahivatalhoz”, ahol valamelyikben sikerült a delikvenst megtalálni, aki nem figyelve az idő múlására, nyugodtan öblögette a torkát a jóféle soproni nedűvel. Szerepét remekül eljátszva, másnap az előző nap eseményeire egyáltalán nem emlékezett (T.L.).

A szükséges pénz összegyűlve a ballagókat a maszkmenet követte, amely (most már) az Egyetemről indulva a

Várkerületen és a Hűségkapun át az Ifjúsági Kör házánaál ért véget.

A ballagók utcai ruhában, kalapban rótták az utat. A kalapot vékony zöld szalag(ok) fogtá(k) körbe. Ahány szalag „díszítette” a kalapot, annyi évvel lépte túl a minimum négy évet. Volt, akinek a kalapját a zöld szalagok teljesen körülborították.

Négy és fél év az ember életének csak kis része, mégis az egész életére döntő hatással van, ekkor kapja meg azt az ismeretet, amely hivatásának ellátáshoz szükséges. Ezért gondolunk hálásan nagytekintélyű és -tudású professzorainkra, akik szigorúan megkövetelték a tudást. Tudomásom szerint teljes tandíjmentességet egyetlen hallgató sem élvezett, annyira magas volt az igény.

Az azóta eltelt 67 év múltán is visszavisszasíratom a soproni éveket. „Kár, hogy elmúlt, Jaj de kár!”

* * *

Néhány megjegyzés:

- *Selmecről szóló német ének: Selmec az egy szép városka...*
- *Koblenbrenner: szénégető (II. éves ballgató)*
- *Az itatás szavai: ...három ujjnyira az ajaktól, az ajakra, Eks (Nem Eksz!)*
- *Bierimpotentia: nem kötelező a sör ivása a praeses vezényszavára*
- *Alles auf's Loch: leülni (lefordítva: mindenki a lyukra)*
- *Bierscandal: sörskandalum, sörpárba*
- *Unparteiisch: pártatlan, semleges*
- *Was komm dort von der Höh': Mi jön onnan a begyőről (magasról)*

- *Es kommt der Fuchsmajor: a balekcsősz (rókaörmagy) jön*
- *Was bringt der Fuchsmajor?: mit hoz a balekcsősz?*
- *Er bringt ein Fuchs am Obr: egy balekot hoz a fülénél fogva*
- *Arsleder: farbor (seggbor)*
- *Verschiss: kiközösítés*
- *Hogy a szövegben feltüntetett költségek nagysága érzékelhető legyen, figyelembe kell venni a következőket: A létfenntartásra legalább havi 40 pengő kellett. 1 liter tej 10 fillér, egy zsömle 5 fillér, 1 kg félbarna kenyér 16 fillér. Kifőzdékben egy ebéd 57 fillér, vacsora 45 fillér volt. Napszám 1 P–1,5 P. Ezért a vizsgákra nagyon fel kellett készülni, mert az utóvizsga is sok pénzbe került a ballgatóknak.*

„Non scolae, sed vitae discimus!”

„Non scolae, sed vitae discimus!” Nem az iskolának, hanem az életnek tanulunk!

Már hónapok óta tervezgetjük: beszélgetnünk kellene az erdészeti szakoktatással kapcsolatos dolgokról. Szóba került, hogy legyen egy tematikus lapszám. Elhangzottak pro és kontra érvek, de végül levettük a napirendről. Jobbnak láttuk, ha felszítjuk a tüzet, és nem hagyjuk kialudni. Így talán nem jut a szakoktatás a könnyen kipipálható, fiókba rakható ügyek sorsára. Reménykedünk, az érintettek közül sokan ragadnak majd tollat vagy billentyűzetet, hogy megosszák gondolataikat az Erdészeti Lapok olvasóival, hogy kidomborítsák az évszázados jelzővel illelhető szakoktatásunk értékeit, hogy megfogalmazzák az égető problémákat. Bizakodunk, az együttgondolkodás megteremtheti a megmenekülést, a továbblépést, esetleg az új perspektívák kialakításának esélyeit. Tudjuk, egy civil szervezet lehetőségei korlátozottak, egy belső terjesztésű lap üzenettovábbító képességei úgyszintén. Ennek ellenére meggyőződésünk, hogy fel kell szítani a tüzet.

Gondolatébresztőnek álljon itt néhány pillanatsfelvétel a szakoktatás múltjából és jelenéből.

Az erdészeti szakoktatást az a szerves gondolkodás hozta létre, ami mintegy 250 évvel ezelőtt egy megfogható természeti erőforrás – az erdő – tartamos kezelésének megteremtését tűzte ki célul. A változó társadalmi igényeknek megfelelően különböző feladatokat kel-

lett és kell ma is megoldani. Meg kell tudni, hogy mennyi az erdő, hogyan növekszik, regenerálódik, milyen elemekből áll és milyenektől függ. Arra is választ kell adni, hogy milyen összefüggések vannak az egyes erdőalkotó tényezők között. Technológiákra van szükség, méghozzá a változó elvárásoknak megfelelően változóakra. Egyszerűen tudásra van szükség. Egy szerteágazó tudást igénylő szakma létrehozta a maga szakoktatását.

Ma azonban a szakoktatás léte különböző fenntartókon múlik. Gondoljunk bele, az erdészszakma egy kulcsfontosságú része olyan szervezetek kezébe került, amelyek gondolkodását négyéves periódusok határozzák meg. Egy olyan szakma kulcsfontosságú része, amely alapvetően évszázados perspektívákkal dolgozik. Számon kérhető-e ezeken a fenntartókon a fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása? Mit kell tennünk azért, hogy a nyilvánvaló felelősségünk mellett az eszközeink is megmaradjanak?

Maholnap az erdészeti munkaerőpiacon egy új „termék” jelenik meg, az alapfokú képzett erdőmérnök. Sokan lesznek, de mire lesznek alkalmasak, kik fogják őket foglalkoztatni? El kellene gondolkodnunk, hogy az erdésztechnikusok és a 3 éves mérnökök versenye milyen eredményeket szül majd. Ha már „termékről” beszéltem, az is megfordul a fejemben, hogy az előállító felelőssége és üzleti érdeke a termék elhelyezése, hogy olyat állítson elő, amire szükség van. Nektünk, akik ma erdőmérnöki dip-

lomával rendelkezünk, az az érdekünk, hogy a diplománk keresett legyen, mert ez adja a diplománk értékét. Ugyanakkor ez fogja sarkallni a majdani érettségizőket is, hogy egy jó csengésű diploma megszerzésére adják a fejüket.

Az Erdőmérnöki Kar az utolsó intézmény, ahol még kultúrmérnököket képeztek. Ez adta az erdőmérnöki diploma értékének egy igen jelentős részét. Ne értsenek félre! Nem a ferde vasbeton híd nyíróvasainak helyes kiosztását kérem én számon, hanem a mérnöki gondolkodás, a feladat-meghatározás, a problémamegoldó képesség és a megvalósító tudás kialakítását kívánom megőrizni. Márpedig a műszaki jellegű tudományok erre tesznek képpesé. A nyitott, de ugyanakkor rendszerezett gondolkodás képessége érték.

Gondolatébresztőnek szánt soraimat azzal fejezem be, hogy még egyszer írásra, de még inkább cselekvésre sarkalljam olvasóinkat. Rengeteg a tennivalónk. Csak kiragadok egyet. Rendezzük szakmai jogosultságainkat! Építsük ki azt a rendszert, ami – a teljesség igénye nélkül – szakember alkalmazási kötelezettségekből, dinamikus fejlődő szakoktatásból, technikusokat és mérnököket egyaránt felkaroló kamarai tevékenységből áll.

Vádolhat persze bárki szakmai sovínizmussal. De kibújhatunk-e a szakmai felelősség alól, ha nem rendezzük dolgunkat, ha nem biztosítjuk a vállalt fenntartható erdőgazdálkodás eszközrendszerét?

Puskás Lajos